

Vennajäärä

Skäckbock
Mesosa myops

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1923

Luontodirektiivin laji (liite II)
BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Luonnehdinta

Vennajäärä on yleissävyltään harmahtava, tosin sen yläpuoli on kirjailtu pienin keltaisin ja mustin täplin ja läiskin. Se on keskikokoinen (10–15 mm pitkä) ja hyvin tukevarakenteinen sarvijäärä. Sen ruumis on leveä ja lyhyt, tuntosarvet paksut ja selvästi ruumista pidemmät.

Elinympäristö ja levinneisyys

Vennajäärän toukka elää pääasiassa tammella, mutta myös lehmuksella, paksujen kuolleiden oksien ja runkojen kuoren alla. Suomessa toukkia on tavallisesti tavattu maassa makavista puista ja yleensä paksuhkoista oksista. Toisinaan vennajäärä elää myös huonokuntoisissa elävissä puissa. Vennajäärän toukkavaihe kestää ainakin kaksi vuotta, jonka jälkeen se koteloituu kuoren alla tai puuhun kaivetussa matalassa ontelossa.

Vennajäärä esiintyy vain lounaisimmassa Suomessa, mikä lienee jääne aikaisemmasta laajemmasta levinneisyydestä. Lajista on tehty Turun Ruissalossa havaintoja pitkin 1900-lukua ja pääosa nykyesiintymistä on siellä. Saaren itäosassa vennajäärää on löydetty lähes kahdestakymmenestä paikasta. Lisäksi lajista on useita havaintoja 1940-luvulta Turun Katariinanlaaksosta ja Paraisten Lenholmista. Näistä paikoista ei ole uudempiä havaintoja, mutta lajia ei ole etsitty järjestelmällisesti. Lajin lähimmät esiintymät ulkomailla ovat Latviassa, Liettuassa ja Venäjällä.

Nykytila ja uhkatekijät

Vennajäärän kantaa sen pääesiintymisalueella Ruissalossa on pidetty melko vakaana, koska löytöjä on aivan viime vuosiltakin useita. Vennajäärän tunnetut esiintymispaikat ovat kaikki suojeltuja, Ruissalossa tosin lajille sopivia puita on myös yksityisillä tonteilla. Lajia uhkaavat lähinnä satunaistekijät ja sopivan kuolleen puuaineksen saatavuus. Vennajäärän muiden mahdollisten elinpaikkojen elinympäristöjä suojelevat luonnonsuojelulain ja metsälain säädökset.

Hoitosuositukset

Vennajäärän elintapoja pitäisi tutkia lisää, sillä sen elinympäristövaatimukset tunnetaan edelleen puutteellisesti. Lajin säilymistä tulee edistää jättämällä kuolleet puut ja maahan pudonneet oksat paikalleen tai siirtää ne Ruissalossa suojelualueelle.

Lähteet

- Heliövaara, K., Mannerkoski, I. & Siitonen, J. 2004. Suomen sarvijäärät. Tremex Press, Helsinki. 374 s.
- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Landvik, M. 2000. Katsaus vennajäärän (*Mesosa myops*) esiintymisiin Suomessa. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 23/2000. 13 s.

Kuva: Juhani Päivärinta